

Fredag 25/10 2013

Foto: Liselotte Sabroe/Scanpix

Ny lov skal sikre udsatte ledige arbejde

| MIA FANEFJORD PEDERSEN, MIA@UGEBREVETA4.DK

Flere udsatte skal i job. Fra februar skal ny lovgivning sikre, at langt flere såkaldte socialøkonomiske virksomheder kan tilbyde beskæftigelse til handicappede, indvandrere og andre udsatte ledige. Virksomhederne selv efterlyser mere smidige regler, men Dansk Erhverv advarer mod at indføre særregler.

INKLUSION Vi skal se langt flere døve kokke, blinde telefonsælgere og skizofrene tjenere i fremtiden, hvis det står til regeringen. Fra februar skal ny lovgivning bane vejen for, at flere såkaldte socialøkonomiske virksomheder kan beskæftige udsatte grupper på kanten af arbejdsmarkedet.

Efter et års arbejde fremlagde et regeringsnedsat udvalg i sidste måned fem anbefalinger til regeringen, der skal gøre livet nemmere for virksomheder, der løfter et særligt socialt ansvar. Ud over enklere regler anbefaler udvalget, at:

- kendskabet til virksomhedstypen øges
- iværksætterti styrkes
- finansieringsmuligheder forbedres
- offentligt samarbejde og partnerskabsaftaler udbygges

Og det er bydende nødvendigt, at anbefalingerne veksles til reel lovgivning, hvis regeringen skal lykkes med at få flere udsatte ud på arbejdsmarkedet. Det mener flere socialøkonomiske virksomheder, der især efterlyser en 'busbane' med færre rigide regler og bedre finansieringsmuligheder for virksomheder af deres slags.

En af dem er Brian Sørensen, der som direktør i Café Kaffegal i Aarhus har 18 psykisk sårbare, hvoraf mange har skizofreni, til at stå for den daglige cafédrift.

»Der er i dag virkelig ikke særligt gode rammevilkår for socialøkonomiske virksomheder som os,« siger han.

Ingen særregler her

Men velfærdspolitisk chef i Dansk Erhverv Marie Louise Løvingreen advarer mod at lave særregler for en bestemt gruppe af virksomheder i det danske erhvervslandskab.

»Det skal ikke blive til et socialøkonomisk reservat afkoblet fra vores normale erhvervsliv. Der er rigtig mange gode socialøkonomiske virksomheder allerede, som kan fungere på lige vilkår med andre virksomheder. Gør de det, vil det også være langt nemmere for dem at interagere med normale kommercielle virksomheder og afsætte deres produkter til dem,« siger Marie Louise Kirring Løvingreen.

Men den holdning har Anne Worning, direktør for rådgivningsenheden Center for Socialøkonomi, ikke meget til overs for.

»Hvis store virksomheder tog deres samfundsmæssige ansvar alvorligt og ansatte mennesker, der rent beskæftigelsesmæssigt er udsatte, så behøvede vi jo ingen socialøkonomiske virksomheder med særregler,« siger Anne Worning.

Fra udsat til ansat

Hele øvelsen går for regeringen ud på at flytte langt flere udsatte mennesker fra passiv forsørgelse til beskæftigelse. I dag løftes en stor del af opgaven af de i alt 292 socialøkonomiske virksomheder, som udvalget allerede har identificeret på landsplan.

Men hvis regeringen lytter til anbefalingerne og de socialøkonomiske virksomheder, kan det antal blive større i fremtiden, og langt flere udsatte kan komme i job, vurderer seniorforsker ved Det Nationale Forskningsinstitut for Velfærd, SFI, Frederik Thuesen.

»Hvis det lykkes regeringen at etablere nogle bedre vilkår, som gør, at de socialøkonomiske virksomheder kan udvikle sig, så er min vurdering, at flere og flere personer fremover vil kunne få beskæftigelse her,« siger seniorforskeren.

Og det er der stærkt behov for, forklarer han. For med reformer af både kontanthjælp, fleksjob og førtidspension møder flere udsatte ledige et forstærket krav om at komme i arbejde.

»Der er et massivt behov i samfundet. Med de reformer, vi har set på det seneste, især førtidspensionsreformen, har stadigt flere brug for de beskæftigelsesmuligheder, som socialøkonomiske virksomheder udbyder. Det er klart, at behovet i samfundet bliver mere presserende, når man fra politisk side begrænser folks adgang til offentlig forsørgelse,« siger seniorforskeren.

Behovet vokser

Det billede genkender direktør Anne Worning fra Center for Socialøkonomi.

»Med førtidspensionreformen står der en stadigt større gruppe af ledige, som har psykiske lidelser, manglende selvtillid, og som i virkeligheden ville nyde godt af at komme i gang med et ressourceforløb, et afklaringsforløb eller i fleksjob i en socialøkonomisk virksomhed,« siger Anne Worning.

Og det skaber et behov for flere socialøkonomiske virksomheder, mener den radikale arbejdsmarkedsordfører, Nadeem Farooq.

»Vi har gennemført vigtige reformer, som sørger for, at mennesker ikke bare bliver parkeret på offentlige ydelser. Men så skal der også være steder, der efterspørger den arbejdskraft, der så bliver frigivet. Her kommer de socialøkonomiske virksomheder ind i billedet,« siger ordføreren.

Den øgede efterspørgsel er heller ikke gået direktør Brian Sørensen fra Café Kaffegal i Aarhus forbi.

»Vi mærker et øget behov for, at vi er her. Vores telefoner kimer konstant med jobkonsulenter, sagsbehandlere og borgere, som gerne vil ind hos os, men den nuværende lovgivning begrænser os i, hvor mange vi kan tage ind,« siger Brian Sørensen.

Urimeligt krav

Og han er langt fra den eneste, der føler sig bremset af den nuværende lovgivning. Nøjagtigt samme problem har virksomheden Send Flere Krydderier i København, der i godt et år har drevet et cateringfirma med det formål at skabe beskæftigelse til indvandrerkvinder.

»Vi oplever rigtig mange kvinder, der gerne vil ind hos os og være en del af virksomheden, men som ikke har mulighed for det, fordi vi lovmæssigt er begrænset i forhold til, hvor mange vi for eksempel må tage i løntilskud. Det er ærgerligt og en kæmpe stor udfordring, for vi ville meget gerne tage flere ind, hvis vi kunne,« siger Mirka Mozer.

Det er det såkaldte rimelighedskrav, der spænder ben for socialøkonomiske virksomhedernes ønske om at beskæftige endnu flere udsatte. Kravet dikterer, at der skal være mindst fem ordinært ansatte per person, der er ansat på særlige vilkår. Det betyder, at en socialøkonomisk virksomhed skal op på hele 25 ordinært ansatte for at kunne beskæftige bare fem udsatte. Og kravet skærpes til hele ti ordinært ansatte per udsatte medarbejder, når virksomheden overstiger 50 ansatte.

Kravet bunder i en politisk frygt for, at de udsattes stillinger fortrænger ordinære job, fastslår Lars Jannick Johansen, der er administrerende direktør for Den Sociale Kapitalfond. Men kravet er helt unødvendigt i dag, mener han.

»Erfaringen fra de socialøkonomiske virksomheder er, at det her med at fortrænge ordinær arbejdskraft ikke udgør et problem. Virksomhederne ansætter ikke flere i ordinære stillinger, bare fordi de når loftet for medarbejdere på særlige vilkår,« siger Lars Jannick Johansen, der selv har siddet med ved bordet i udvalgsarbejdet.

Derfor lyder en af anbefalingerne, at regeringen sammen med arbejdsmarkedets parter skal undersøge muligheden for at lempe rimelighedskravet for socialøkonomiske virksomheder. Hvis ikke det sker, vil det forpurre regeringens plan om at få flere udsatte i job, mener Brian Sørensen fra Café Kaffegal.

»Rimelighedskravet sætter virkelig en barriere op og er en bremse for, i hvilket omfang socialøkonomiske virksomheder kan stille sig til rådighed som beskæftigelsesindsats. Det er den allervigtigste hæmsko at få banet af vejen,« siger Brian Sørensen.

Han mener, at alle burde være interesserede i, at så mange udsatte borgere som muligt kommer i beskæftigelse, men som han siger:

»Det er jo ikke fordi, private virksomheder står i kø for at ansætte udsatte borgere.«

Flødeskum til alle

Arbejdsmarkedsordfører for Radikale Nadeem Farooq medgiver, at det kan være svært for udsatte at finde et ordinært job.

»Vi har indrettet arbejdsmarkedet på en måde, så det især er borgere med meget høj produktivitet, der kommer i betragtning til job. Det er langt fra alle virksomheder, der har rum til at tage imod folk med nedsat arbejdsevne,« siger Nadeem Farooq.

Og det er netop vigtigt at fastholde, at ingen virksomheder er afskåret fra at ansætte folk med nedsat arbejdsevne. Dermed kan socialøkonomiske virksomheder ikke klandres for ikke at operere på markedsvilkår, mener Anne Worning, direktør for Center for Socialøkonomi.

»Der er nogle uudnyttede ressourcer i samfundet, som socialøkonomiske virksomheder i modsætning til det traditionelle erhvervsliv gerne vil gøre brug af. Men alle virksomheder kan i princippet ansætte den arbejdskraft. Der er ikke noget fløde at skumme, som ikke alle kan skumme,« siger Anne Worning.

Hos virksomheden Send Flere Krydderier har direktør Mirka Mozer for længst fået øje på danske indvandrerkvinders uudnyttede køkkenkundskaber.

»De her kvinder har ringe mulighed for at komme ind på det danske arbejdsmarked, men det ændrer ikke ved, at de er knivskarpe til at lave fantastisk mad, og det har skabt et forretningsgrundlag for os,« siger Mirka Mozer.

Alligevel skal regeringens lovændring til februar ikke fremme særregler, mener Dansk Erhverv.

»Busbanen skal handle om en ny registreringsmodel, mere viden og bedre synliggørelse af gevinsterne ved socialøkonomiske virksomheder, mere end differentiering i reglerne,« siger Marie Louise Kiring Løvengreen.

Hun pointerer, at det i sidste ende er op til regeringen og arbejdsmarkedets parter at blive enige om eventuelle særregler for socialøkonomiske virksomheder.

Send flere penge

Ud over bøvlede regler er det især finansiering, der volder problemer for socialøkonomiske virksomheder. Problemet er, at den type virksomheder typisk har en meget lille egenkapital, der kan gøre det svært at låne penge. Hertil kommer det dilemma, at virksomhederne er for sociale til erhvervslivets traditionelle investorer som banker og venturefonde, men samtidig for kommercielle til godgørende donorer, fonde og puljer. Det fremhæver Lars Jannick Johansen fra Den Sociale Kapitalfond.

»De socialøkonomiske virksomheder er kort sagt for godgørende til de kommercielle penge og for kommercielle til de godgørende penge, og det har været med til at indskrænke finansieringsmulighederne,« siger Lars Jannick Johansen.

Hos Café Kaffegal kender man alt for godt til det dilemma.

»Det har været hamrende svært at finde finansiering. Hverken private fonde eller offentlige puljer er åbne over for virksomheder som vores,« siger Brian Sørensen, der selv har været nødt til at kautionere som privatperson for at kunne få et lån til virksomheden.

Netop bedre finansieringsmuligheder, hvor investorer er villige til at indskyde risikovillig og langsigtet kapital, er en af udvalgets hoved anbefalinger. Alligevel vil den radikale arbejdsmarkedsordfører, Nadeem Farooq, ikke løfte sløret for konkrete planer på området endnu.

»Vi er ikke nået dertil endnu, men vi går i gang med det her meget snart,« siger Nadeem Farooq.

Fra skåltaler til handling

Og det er nødvendigt med en snarlig håndsækning fra staten, hvis flere skal følge efter virksomheder som Send Flere Krydderier og Café Kaffegal, mener Anne Worning fra Center for Socialøkonomi. Hvis regeringen får skabt bedre rammevilkår, vil antallet af socialøkonomiske virksomheder vokse massivt. I sin seneste årsrapport vurderer Den Sociale Kapitalfond, at op imod 200 virksomheder med sociale formål vil opstå om året fremover.

Og det tal er ikke urealistisk, vurderer Anne Worning.

»Under den forudsætning, at politikerne lægger magt bag ordene, og der kommer en lettere adgang, en busbane og en enklere lovgivning i forhold til, hvor mange man beskæftiger af den ene og den anden slags, og at kommunernes incitamenter til at indgå samarbejde med socialøkonomiske virksomheder bliver styrket, så er jeg ikke i tvivl om, at det tal godt kan nås,« siger Anne Worning.

Og i så fald vil det være et godt supplement til den eksisterende beskæftigelsesindsats, mener Lars Jannick Johansen fra kapitalfonden.

»Det her er ikke løsningen på alle eksklusionsproblemerne på det danske arbejdsmarked, men det kan blive en væsentlig del af den,« siger han.